

БАТАШЕВА М.

магістр Національного університету біоресурсів і природокористування України

ЯКОВЛЕВА В. А.,

доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ,
Україна

СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ ТЕХНОЛОГІЙ ГРУПОВОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто основні методологічні моменти застосування технологій групової роботи при вивченні англійської мови та висвітлено їх переваги перед іншими традиційними методика навчання англійської мови.

Ключові слова: технології групової роботи, групові форми організації навчальної діяльності, групова навчальна робота, вивчення англійської мови

В статье рассмотрены основные методологические моменты применения технологий групповой работы при изучении английского языка и освещены их преимущества перед другими традиционными методика обучения английскому языку. Ключевые слова: технологии групповой работы, групповые формы организации учебной деятельности, групповая учебная работа, изучение английского языка

The article describes the basic methodological aspects of application technology collaboration in the study of English language and highlights their advantages over other traditional methods of teaching English.

Key words: technology collaboration, group forms of organization of learning activities, group work training, learning English.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У зв'язку з оголошенням 2016 року Роком англійської мови в Україні, перед освітянами постає завдання розробки комплексу заходів на 2016 та наступні роки, які сприятимуть швидкому та якісному вивченню громадянами англійської мови [9]. Пошук педагогічних технологій, які дозволяють підвищити ефективність вивчення та засвоєння

© БАТАШЕВА М.І., ЯКОВЛЕВА В. А., 2016

англійської мови знову привернув увагу науковців до технологій групової роботи. Це обумовлено їх реальними можливостями щодо підвищення результативності і ефективності навчання та професійної підготовки, позитивним впливом на особистісний розвиток людини, її соціалізацію та професійне становлення

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Основні технології групової роботи детально розробили американські педагоги Р. Славін, Дж. Ароксон, Роджерс і Левід Джонсони. Дослідженням групових технологій навчання займаються українські науковці О. Пехота, О. Пошетун та ін. Однак недостатньо висвітлено та потребує більш глибокого дослідження застосування технологій групової роботи при вивченні англійської мови.

Формулювання мети статті. Висвітлення методики та переваг організації групової роботи в процесі вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Дидактичним завданням при навчанні англійської мови є формування мовленнєвих умінь - читання, аудіювання та говоріння. Доцільність використання технологій групової роботи при вивченні англійської мови визначається рядом їх переваг - це комунікативно-розвивальна та соціально-орієнтаційна функції групових технологій [5], які активно проявляються в процесі мовленнєвої діяльності - основного виду діяльності при вивченні мов [7].

Згідно В. Д'яченко, групова форма організації навчальної діяльності має наступні суттєві ознаки - в кожному моменті спілкування одного промовця слухає не менше двох осіб, та група, незалежно від кількості учасників, працює як одне ціле [2, с.91]. О. Пошетун зазначає, що за групової форми організації навчальної діяльності кількість слухачів завжди більша, ніж тих, хто говорить, але всі учасники групової співпраці в кожному моменті часу працюють разом чи індивідуально над одним завданням із наступним контролем результатів [8, с.24].

Технології групової роботи - це форма організації навчання в малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. Така форма навчальної роботи легко й ефективно поєднується з традиційними формами та методами навчання. Так як співпраця - це спільна діяльність з метою досягнення загальних цілей, то в межах спільної діяльності учасники групи намагаються досягти результатів, вигідних для них самих і для решти членів групи, при цьому педагог керує навчально-пізнавальною діяльністю груп [10, с.24]. Тобто, головна особливість методики групової роботи полягає в тому, що процес навчання відбувається в спільній діяльності, і як підкреслює І. Зішня, порівняно з індивідуальною роботою співпраця в групі підвищує ефективність розв'язання тих же задач на 100 відсотків [3, с.409].

Саме на принципі співпраці бажано будувати технології групової роботи в процесі вивчення англійської мови, що максимально сприяє розвитку різних

мовленнєвих умінь - вміння ставити питання, давати відповідь, заперечення, репліку, протест, виступати, вести діалог, вміння критикувати і розуміти критику, переконувати, роз'яснювати, доводити, оцінювати. Також однією з переваг технологій групової роботи є можливість здійснювати різнорівневий підхід до викладання англійської мови. Викладачі, що використовують роботу в групі, без особливих зусиль можуть забезпечити студентів з різним потенціалом і здібностями різнорівневими завданнями. При цьому студент, що вважався найбільшим «слабким», відчує себе здатним виконати дане йому завдання, що в результаті підвищить його мотивацію до вивчення даного предмета.

Згідно з аналізом психологічної теорії діяльності необхідно, щоб засвоєння системи теоретичних знань та суми практичних навичок та умінь в процесі групового навчання в групі відбувалось на рівні діяльності. Це зумовлює дотримання таких орієнтирів: організовувати навчання таким чином, щоб домагатись високого рівня усвідомлення тими, хто вчиться закономірностей та послідовності навчальних дій та операцій; надавати навчанню позитивну емоційну забарвленість; розвивати та зміцнювати інтерес до навчальної діяльності; розвивати свідомість тих, хто навчається, їх мислення та мовлення; надавати провідної ролі особистісному досвіду. Таким чином, групове навчання є поєднанням різних форм навчальної діяльності, провідною з яких є групова робота, що слід розглядати як необхідну умову для вироблення індивідуальних здібностей, умінь та навичок самостійної, творчої діяльності. Наведені характеристики групового навчання дозволяють стверджувати, що його використання в процесі вивчення англійської мови є вагомим чинником підвищення якості навчальної та комунікативної підготовки [4, с.84].

Групове навчальне робота - це особистісно-орієнтована технологія, такий спосіб організації самостійної діяльності учнів/студентів, який інтегрує в собі проблемний підхід, рефлексивні, презентативні, дослідницькі, пошукові та інші методики [1].

Групова робота на занятті характеризується розбиттям студентів/учнів на групи по 2-7 осіб, кожна група об'єднана спільною навчальною метою і колективно-розподіленою діяльністю, а педагог керує роботою кожної з них опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність малих груп [11].

Сутність організації роботи у малих групах полягає в тому, що члени команди одержують одне, спільне завдання, яке вони вирішують разом, у співпраці [11, с.52].

Досліджуючи групову роботу, науковці (В. Кукшин [7, с.52], Г. Сиротенко [10, с.25], О. Пометун [8, с.22] та ін.) встановили наступні її переваги перед іншими навчальними технологіями:

- дозволяє студентам/учням бути суб'єктами навчально-виховного процесу: ставити перед собою мету, планувати її досягнення, самостійно здобувати нові знання, контролювати товаришів і себе, оцінювати результати діяльності своїх товаришів і себе;
- готує до діяльності в умовах постійної мінливості соціального середовища шляхом розвитку їх свідомості;
- забезпечує високу якість знань з предмета, багаторазове повторення досліджуваного матеріалу, навчання один одного, опорні конспекти - це тільки деякі прийоми групової навчальної співпраці, що підвищують якість знань;
- максимально розвиває індивідуальні пізнавальні вміння (порівнювати, аналізувати, синтезувати);
- різноманітність форм дозволяє студента/учням освоювати нові для них ролі: педагога, консультанта, учасника групової роботи і готує їх до самоврядування;
- формує мотиви, потреби, життєві цілі з гуманістичним змістом.
- формуються якості, необхідні для співпраці: доброзичливість, розуміння цінностей людського спілкування, розкривається чарівність людської особистості.

Групова форма навчання покликана одночасно розв'язувати три освітні задачі: конкретно-пізнавальну; комунікативно-розвивальну; соціально-орієнтаційну. При цьому успіх діяльності у групі інтерактивного навчання залежить від одночасного виконання двох основних функцій: 1) розв'язання поставлених задач; 2) надання підтримки членам групи у ході спільної роботи [5, с.112].

Тобто, як вид навчальної діяльності студентів /у ч н і в, групова діяльність багатофункціональна. О. Пехота виділяє наступні її функції:

- мотиваційна - формуються мотиви навчання;
- навчальна - високі результати засвоєння знань, формування вмінь. Пояснюється це тим, що при такій організації навчальної діяльності слабкі студенти/учні виконують за обсягом будь-яких вправ на 20-30% більше, ніж фронтальній роботі;
- розвивальна - розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль);
- виховна - формуються колективізм, моральні, гуманні якості особистості, розподіл функцій і обов'язків між учасниками діяльності, обмін думками, взаємна вимогливість і допомога, взаємоконтроль і взаємодопомога;
- організаційна - студенти/учні вчаться розподіляти обов'язки, спілкуватися один з одним, розв'язувати конфлікти, що виникають у спільній діяльності. Груповою формою сприяє також більш ритмічній діяльності кожного студента/учня [6, с.75].

Робота в малих групах дає всім студентам/учням (у тому числі і пасивним) можливість брати участь у роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (зокрема, вміння активно слухати, виробляти спільні думки, вирішувати виникаючі розбіжності). Робота в малій групі - невід'ємна частина багатьох інтерактивних методів, наприклад таких, як мозаїка, дебати, суспільні слухання, майже усі види імітацій і ін. У той же час робота в малих групах вимагає багато часу, цією формою не можна зловживати. Групову роботу доцільно використовувати, коли потрібно вирішити проблему, яку учні не можуть вирішити індивідуально [10, с. 33].

М. Артюшина пропонує наступну систематизацію групової навчальної діяльності:

- за формою організації роботи в групі-
- індивідуально-груповою - індивідуальна робота здійснюється паралельно чи по черзі з групою,
- парно-груповою,
- фронтально-груповою,
- групою [1, с.8].
- за характером зв'язку між підгрупами у виконанні навчальних завдань:
- кооперативно-паралельною - групи одночасно виконують завдання, які в сукупності призводять до досягання спільного результату,
- кооперативно-послідовною - групи послідовно виконують завдання, які у сукупності призводять до досягання спільного результату,
- змагально-паралельною - групи одночасно виконують однакові чи незначно відмінні

- завдання, і змагаються у досяганні певного результату за визначеними критеріями,
- змагально-послідовна - групи послідовно виконують однакові чи незначно відмінні завдання, і змагаються у досяганні певного результату за визначеними критеріями [1, с.8].
- за тривалістю реалізації:
- локалізована - у межах одного навчального заняття,
- пролонгована - та, що відбувається протягом декількох навчальних занять [1, с.8].

Встановлено, що оптимальний розмір групи як функціональної системи

не визначається її психологічними властивостями, а зумовлюється конкретним змістом предметної діяльності та факторами, що мають соціальну природу. Для педагогічної теорії і практики питання кількості навчальної групи має першочергове значення. Як свідчать публікації в педагогічній літературі,

кількість студентів/учнів у навчальних групах коливається в межах від трьох до восьми осіб [4, с.84]. За меншої кількості студентам/учням важко усебічно розглянути проблему, а за більшої складно визначити, яку саме роботу виконав кожен студент/учень. Також кількість студентів/учнів у групі залежить від загальної кількості їх у групі/класі, характеру й обсягу знань, що опрацьовуються, наявності необхідних матеріалів, часу, відведеного на виконання роботи. Зі збільшенням кількості членів групи збільшується рівень здатності набувати досвіду й навичок, проте підвищується ймовірність порушень правил поведінки, ухвалених усіма. Розбіжності думок складніше подолати в групах з парною кількістю членів. Групам з непарною кількістю властива краща спроможність вибиратися з глухого кута. Групи з двох осіб (пара) забезпечують високий рівень обміну інформацією і низький рівень розбіжності думок. Однак, якщо в такій групі запанують емоції, ситуація може надто ускладнитися, бо тут відсутня третя особа для примирення. Групи з трьох осіб - найстабільніша групова структура. П'ять осіб - оптимальна кількість навчальної групи, але замала для особистого визнання [10, с.27-28].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування технологій групової роботи при вивченні англійської мови передбачає усі рівні спілкування, що сприяє швидкому оволодінню основних мовленнєвих навиків з англійської мови. Таке спілкування соціально, тому що у його процесі студенти по черзі виконують різні соціальні ролі: лідера, виконавця, організатора, доповідача, експерта, дослідника та ін. і в результаті набувають комунікативних навиків з англійської мови. Тому потрібно продовжувати досліджувати та адаптувати в практику навчання англійської мови нові форми та методи з технологій групової роботи, які широко застосовуються в технологіях групових тренінгів.

Список використаних джерел:

1. Артюшина М. В. Взаємозв'язок соціально-психологічних та дидактичних умов групової навчальної діяльності студентів: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд, пед, наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. В. Артюшина. - К., 2000. - 20 с.
2. Дьяченко В. К. Организационная структура учебного процесса и ее развитие / В. К. Дьяченко. - М.: Педагогика, 1989. - 160 с.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. для вузов / И. А. Зимняя. - М.: Логос, 2000. - 334 с.
4. Коваленко Б.І. Групова навчальна діяльність учнів як інноваційна технологія / Б. І. Коваленко, Р. Микигуха // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 1. - С. 81-85.
5. Лов'янова І. В. Інтерактивне навчання як форма педагогічної взаємодії у системі «учитель - учень» / І. В. Лов'янова // Вісн. Житомир, держ. пед. ун-ту. - 2003. - №12. - С. 111-113.
6. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. - 256 с.
7. Педагогические технологии : учеб. пособие для студентов педагогических специальностей/ под общ. ред. В. С. Кукушина. - Ростов н/Д: МарТ ; Феникс, 2010. - 333 с.
8. Пометун О.І. Сучасний урок, Інтерактивні технології навчання : навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О.І. Пометун. - К.: А.С.К., 2004.- 192 с.
9. Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні: за станом на 16 листоп. 2015 р. [Електронний ресурс] / Президент України. - Режим доступа : 6Pr://№Ш.ргеібенІ.доу.иа/босштіепІ5/6412015-19560.
10. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г. О. Сиротенко. - Х.: Основа, 2003. - 80 с.
11. Федорчук Е. І. Сучасні педагогічні технології : навч.-метод. посіб. / Е. І. Федорчук. - Кам'янець-Подільський : АБЕТКА, 2006. - 212 с.

Transiteration of References

1. Artiushyna M V Vzaiemozviazok sotsiaino-psykholohichnykh ta dydaktychnykh umov hrupovoi navchalnoi diainosti studertiv avtoref dys. na zdobutta nauk stupenia kand ped. nauk spets. 13.00 04 Teorita metodyka protes inol osvity/ M. V. Artiushyna.-K., 2000.- 20 s
2. Dyachenko V. K Organizatsionnaya struktura uchebnogo protsessa eYo razvitie/ V.K. Dyachenko.- M. Pedagogika, 1989 - 160 s.
3. Zimnyaya i A. Pedagogicheskaya psihologiya ucheb, dlya vuzov /A Zimnyava-M. Logos, 2000 -384
4. Kovalenko Y L Hrupova navchalna dialnist uchniv yak innovatsiina tekhnolohin/Ye. L Kovalenka, R Mykytukha Naukovi zipysky (Nizhynskoho derztanoho universytetu im. Mykoly Hoholia]. Ser. pedahahichni nauky -2012 - N 1.-S. 81-85
5. Psykholcho- Lovianova L V. Interaktyvne navchannia yak forma pedahonichnoi vzaiemodi usystemi uchitel - uchen- /I. V. Lovianova Visn. Zhytomyr. derzh. pad. un-tu-2003 -N 12. -S. 111-113,
6. Osvitni ekhnolat: navch.-metod. posib. / O. M. Piekhota, A. Z. Kikterko, O. M. Liuburska ta in za zah, red. O. M. Piekhoty, K. : AS.K, 2001. - 256 a
7. Pedagogichaskie tehnologi ucheb posoble diya studentov pedagogicheskikh spelsialnostey / pod obsch. red. 8. C Kukushina.- Rostov n/D: MarT: Feniks, 2010. - 333 s
8. Pometun OI Suchasnyi urok interaktyvni tekhnolohi navchannia: nauk.- metod posib /O. I Pometun, LV. Pyrozhenko :za red. O. I. Pomalun, -K ASK. 2004. 182 s Pro cholostennla 2016 roku Rokom anhliskol novy v Ukraini za stanom na 16 lystop. 20151. [Eloktronnyi resurs/ Prerydent Ukrainy- Rezhym dostupa : <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>